

# Μισογυνισμός, η χωροφυλακή της πατριαρχίας

Η Εποχή, 30/12/2018

Η γυναίκα γεννιέται, μεγαλώνει και πεθαίνει φυλακισμένη σε κλουβί. Εκκλησία, κράτος, οικογένεια, σχολείο, κόμμα, συνδικάτο, της λένε πως να περπατάει, πως να μιλάει, πως να ντύνεται, πως να χειρονομεί, πως να τρώει, πως να γεννάει, πως να γαμάει, πως να χέζει και πως να χύνει. Το κλουβί, όμως, δεν στέκεται από μόνο του· χρειάζεται χωροφύλακα. Η χωροφυλακή της πατριαρχίας είναι ο μισογυνισμός. Και ο μισογυνισμός είναι παντού γύρω μας.

Η φρικιαστική δολοφονία της Ελένης Τοπαλούδη έχει λάβει ευρεία κάλυψη από τα μήντια και μπόλικη αποψολογία από το κομενταριάτο. Ωστόσο ελάχιστοι έχουν αναρωτηθεί για τη σχέση ανάμεσα στη δολοφονία και την ελληνική πατριαρχία. Αυτό έχει σημασία, αφού ο μισογυνισμός της συγκεκριμένης γυναικοκτονίας είναι αναμφίβολα έκφραση πατριαρχικής δομής. Δεν θα σώσουμε καμιά γυναίκα αν κοιτάμε μόνο τα θύματα μέσα στο κλουβί και, πότε-πότε, τους θύτες απέξω.

Οι  
φεμινίστριες του δεύτερου  
κύματος—όποιος  
δεν γνωρίζει τα τρία κύματα του φεμινισμού,  
ίσως είναι καιρός να τα μάθει—εφιστούν  
την προσοχή σε καίριες επιμέρους  
εκφράσεις της πατριαρχίας. Οι πιο ακραίες  
από αυτές είναι η γυναικοκτονία και ο  
βιασμός.

Φεμινίστριες

όπως η Andrea Dworkin και η Catherine MacKinnon, υποστήριξαν ότι ο μισογυνισμός είναι, σε μεγάλο βαθμό, συνέπεια της πορνογραφίας, η οποία κάνει τον βιασμό σέξυ. Η ιδέα εδώ είναι ότι το πορνό αποδυναμώνει επικοινωνιακά τη γυναίκα, στερώντας της έλεγχο πάνω στην ίδια της την εικόνα. Επιπλέον, το πορνό καλλιεργεί μια αντίληψη της γυναίκας βασισμένη στην αντρική φαντασίωση, αφού οι κύριοι καταναλωτές πορνό είναι άντρες. Έτσι, όσοι άντρες μαθαίνουν για το σεξ από την πορνογραφία, είναι πολύ πιθανό να πιστεύουν ότι το 'όχι' σημαίνει 'ναι'.

Ωστόσο,

το πορνό δεν είναι η μόνη μπάρα στο κλουβί: ακόμα κι αν ξεφορτωνόμασταν την πορνογραφία, η πατριαρχία θα επιβίωνε. Ούτε μπορούμε να τα ρίξουμε όλα στον καπιταλισμό ή κάποιο υποσύνολό του, όπως ο νεοφιλελευθερισμός· η πλήρης αποβιομηχάνιση της γυναικείας σεξουαλικότητας είναι συμβατή με την αντρική κυριαρχία.

Στο

πρόσφατο βιβλίο της, *Down Girl*,

η Kate Manne υποστηρίζει ότι η πατριαρχία προϋποθέτει μια διάκριση εξουσιών ανάμεσα στον σεξισμό και τον μισογυνισμό. Ο σεξισμός είναι ένα είδος νομικού τμήματος της πατριαρχίας, με βασικό σκοπό τη δικαιολόγηση της κυριαρχίας των ανδρών—στο κράτος, στο γραφείο, στο

σπίτι και στην οικογένεια. Ο σεξιστής είναι ο οργανικός διανοούμενος της πατριαρχίας: ξέρει τους κανόνες του σεξιστικού παιχνιδιού και είτε τους επικροτεί, είτε τους απλά τους αποδέχεται.

Ο

μισογυνισμός, από την άλλη, είναι ένα είδος χωροφυλακής της πατριαρχίας, με βασικό σκοπό την επιβολή της πατριαρχικής νόρμας. Από το body shaming και το 'άντε πήγαινε να πλύνεις τα πιάτα' μέχρι τον βιασμό και τη γυναικοκτονία, ο μισογύνης φωνάζει, απειλεί, εκβιάζει, υποχρεώνει, χειροδικεί και τιμωρεί όσους δεν συμμορφώνονται. Για τον μισογύνη κάθε 'όχι' σημαίνει 'ναι'. Άρα οι δολοφόνοι της Τοπαλούδη δεν την σκότωσαν επειδή είπε 'όχι'. στο μυαλό του μισογύνη, η γυναικεία άρνηση είναι επικοινωνιακά αδύνατη.

Από

όλα αυτά προκύπτει ότι η απάντηση στην πατριαρχία δεν είναι να κάνουμε τα παιδιά μας 'καλούς, ηθικούς και τίμιους ανθρώπους', ελπίζοντας ότι όλα θα πάνε καλά. Αυτό ακριβώς δεν (πίστευαν ότι) έκαναν και οι γονείς των γυναικοκτόνων; Οι θεωρίες αυτές ρίχνουν λουλούδια στο κλουβί, σκορπώντας σύγχυση: το αντικείμενο του αποτροπιασμού μας δεν μπορεί να είναι μόνο οι δολοφόνοι της Τοπαλούδη και οι προδιαθέσεις τους. Το αντικείμενο πρέπει να είναι, ταυτόχρονα, οι προδιαθέσεις όλων των μισογύνηδων που δυσφημούν τη

δολοφονημένη γυναίκα—και άλλες γυναίκες  
θύματα βιασμού—καθώς και του σεξισμού  
που τους υπερασπίζεται. Αυτός ο  
αποτροπιασμός επικεντρώνεται σε όλοκληρο  
το κλουβί, όχι μόνο στα θύματα μέσα και  
στους θύτες απέξω.

Για

να οικοδομήσουμε συνθήκες όπου 'όχι'  
σημαίνει 'όχι', πρέπει να σπάσουμε το  
κλουβί. Το πιο πειστικό φεμινιστικό  
όραμα σε αυτή την κατεύθυνση ξεκινάει  
από τα νηπιαγωγεία και τα σχολεία. Εκεί,  
καλλιεργεί την ιδέα ότι γυναίκα και  
άντρας μετράνε εξίσου, ή, ακόμα καλύτερα,  
ότι δεν μετράνε καθόλου *ως*  
*γυναίκες και*  
*ως άντρες.*

Η ίδια η ιδέα του κοινωνικού φύλου—το  
δίπολο άντρα-γυναίκας—είναι κι'αυτή  
μια μπάρα στο κλουβί της πατριαρχίας.  
Δυστυχώς, αυτό το όραμα απέχει από εμάς,  
σήμερα, όσο το γυναικείο δικαίωμα στην  
ψήφο απείχε από την Mary Wollstonecraft. Οπότε  
τι κάνουμε εδώ, τώρα;

Αν

δεχτούμε τη διάκριση της Manne, τότε το  
πρώτο βήμα είναι να οργανώσουμε καλύτερα  
την αντίσταση. Στους σεξιστές πρέπει  
να αντιμιλάμε και να αντιστεκόμαστε.  
Αυτό όμως δεν αρκεί στην περίπτωση του  
μισογύνη. Εκεί χρειάζεται πιο οργανωμένη  
απάντηση· δεν σπας τα γκλομπ της  
χωροφυλακής με φωνές. Ο νόμος δίνει  
κάποιες λύσεις, ιδιαίτερα σε ζητήματα  
ενδοοικογενειακής βίας. Ωστόσο δεν

αρκεί για να γκρεμίσει το κλουβί–σε κάποιες περιπτώσεις, μάλιστα, το υποστηρίζει. Κι' αυτό, με τη σειρά του, σημαίνει ότι οι γυναίκες δεν έχουν πολλά να περιμένουν από τρίτους· η απελευθέρωση των γυναικών δεν μπορεί παρά να είναι έργο των ίδιων των γυναικών.

Όσο

για εμάς, τους υπόλοιπους, πρέπει να αποφασίσουμε με ποιους είμαστε. Γιατί, αν δεν είμαστε με τις φεμινίστριες, τότε είμαστε με την πατριαρχία: με τους σεξιστές και τους μισογύνηδες και τους βιαστές και τους γυναικοκτόνους.

## **Βιβλιογραφία**

Manne, K. (2017).

*Down Girl: The Logic of Misogyny*. Oxford: Oxford University Press.